

บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครปฐม Local Development Role of Sub-District Heads and Village Heads in Nakhon Pathom Province

¹นิยัม พัฒนศรี และ²พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ

¹Niyom Phatsanasri and ²Pornpen Phetsuksiri

^{1,2}มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

^{1,2}Western University

¹Corresponding Author. E-mail: niyomphat451@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษาความสำเร็จที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ จากบทบาทการบริหารของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น และ3) เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแนวคำถามในการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ อ่านผล ตีความ และหาข้อสรุป โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้เปิดเผยแทนข้อเท็จจริง ดังนี้ 1. บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้เข้ามา มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในตำบลซึ่งเคยเป็นภารกิจสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตามกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทและปฏิบัติงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการส่งเสริมสนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานท้องถิ่น การประสานนโยบายของหน่วยงานท้องถิ่นกับความต้องการของราษฎร การติดตาม สอดส่อง ดูแล และประสานการปฏิบัติงานหน่วยงานท้องถิ่นให้เป็นไปตามกฎหมายและเจตนารมณ์ของราษฎรในท้องถิ่น และท้องถิ่นของแต่ละอำเภอในจังหวัดนครปฐม 2. ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ จากบทบาทการบริหารของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น โดยกำนันผู้ใหญ่บ้านเองนั้นมองบทบาทการทำงานของตนเองในแง่ดีมากกว่าชาวบ้านทั้งด้าน บทบาทการทำงานจริง และความคาดหวังที่มีต่อบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบบทบาท ในทุกด้านแล้ว ทั้งกำนันผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านต่างเห็นว่าภาวะความเป็นผู้นำและคุณสมบัติของผู้นำเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับการเป็นผู้นำชุมชน แต่ในด้านตรงกันข้ามการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและบริบททางสังคมในจังหวัดนครปฐม และการเติบโตอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการรุกเข้ามาของชุมชนสมัยใหม่ กลุ่มอาชีพ และกลุ่มทางสังคมใหม่ ระบบการผลิต และระบบตลาด ความเป็นทุนนิยม ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในชุมชนชนบทไปสู่ความเป็นชุมชนเมือง ที่ประชาชนไม่ต้องพึ่งพาผู้นำชุมชนมากนัก ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องปรับตัว และแสวงหาบทบาทและความชอบธรรมต่อการดำรงอยู่ของตนมากขึ้น

คำสำคัญ : กำนันผู้ใหญ่บ้าน; การพัฒนาท้องถิ่น; บทบาท

Abstract

The objectives of this article were: 1) to study the roles of local development of subdistrict headmen and village headmen: 2) to study the achievements made in various fields from the roles of subdistrict headmen and village headmen in the local development: and 3) to suggest improvements to the roles of subdistrict headmen and village headmen in the local development of Nakhon Pathom province to be more appropriate. A qualitative research was used by in-depth interviews with a group of 25 key informants. The research instruments were interview questionnaires and analysis, reading results, interpreting and conclusions by analyzing qualitative data. The results revealed as follow: In term of the roles of local development of subdistrict headmen and village headmen: the local administration has taken over the role of local development, economic and social development in the sub-district, which used to be the mission of the local leaders. However, the subdistrict headmen and village headmen also have a role and works in collaboration with local government organizations in promoting and supporting local authorities, coordinating local government policies, monitoring and supervising in accordance with the laws and intentions of the local people of each district in Nakhon Pathom province. In term of success happens in various aspects of the administration of the subdistrict headmen and village headmen in developing regions: subdistrict headmen and village headman themselves a role of their own people more optimistic in terms of the actual work and expectations on the roles of local development. However, comparing roles in all areas, leadership and leadership qualities are of the utmost importance to community leadership. But on the contrary, the community and social context change in Nakhon Pathom province and its rapid growth have caused the modern community to enter, new occupation and social groups, production and market systems, capitalism have resulted in the restructuring of rural communities to become urban communities where people do not have to rely heavily on community leaders, resulting in the subdistrict headmen and village headmen having to adjust and seek more roles and righteousness in their existence.

Keywords: Sub-District Heads and Village Heads; Local Development; Role

บทนำ

กำนันผู้ใหญ่บ้านเปรียบเสมือนกลไกที่สำคัญของการปกครองในส่วนท้องถิ่นและเป็นตัวแทนของกระทรวงมหาดไทยในการเป็นผู้นำตำบลหมู่บ้านที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ช่วยเหลือทางราชการในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้านประสานประชาชนในพื้นที่นำแนวนโยบายของรัฐกระทรวงทบวงกรมต่างๆมาปฏิบัติในพื้นที่และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบลหมู่บ้านในการติดต่อกับภาคส่วนต่างๆ (พรชัย เทพปัญญา, 2560). รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การพัฒนาเอกชนหรือภาคธุรกิจเอกชนร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในตำบลหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีและชุมชน

มีความสงบสุขอย่างไรก็ดีในปัจจุบันนี้การบริหารและการปกครองท้องถิ่นได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก และมีผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้สืบเนื่องมาจากการตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบใหม่อันได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขึ้นทั่วประเทศส่งผลให้มีการยกฐานะสุขาภิบาลเดิมขึ้นเป็นเทศบาลตำบลมีการกำหนดแผนงานและขั้นตอนให้มีกระจายอำนาจและถ่ายโอนงานให้เทศบาลและให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นชั้นล่างนอกเหนือจากการขยายบทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นชั้นบนด้วยมากไปกว่านั้น การปฏิรูประบบราชการการจัดกลุ่มภารกิจของกระทรวงและกรมต่างๆ (ไททัศน์ มาลา, 2559)

การจัดระบบการบริหารงานภาครัฐแบบใหม่ที่มีเป้าหมายในการบริหารงานโดยเน้นประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมีการประเมินผลงานโดยมีเกณฑ์วัดรวมทั้งมีระบบการงบประมาณและการตรวจสอบการใช้งบประมาณที่แตกต่างไปจากเดิมทำให้กำนันผู้ใหญ่บ้านผู้ไม่ได้อยู่ในฐานะเป็นข้าราชการเต็มตัวและไม่ได้เป็นพนักงานขององค์การปกครองท้องถิ่นอยู่ในสถานะที่ไม่ชัดเจนแน่นอนเพราะการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วยเกณฑ์ของระบบการบริหารราชการรัฐแบบใหม่กระทำได้ยากและอาจไม่มีความเป็นธรรมแก่กำนันผู้ใหญ่บ้านกล่าวได้ว่าบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งทางสถานะทางกฎหมายและบทบาทในฐานะการเป็นตัวแทนของรัฐและการเป็นผู้นำของชุมชน (อนัญญา ศุภจรรยา, 2563) จากกระแสการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านมีแนวโน้มที่จะลดลงในขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลกลับมีอำนาจในการบริหารงานอย่างเต็มที่ในระดับตำบลแทนกำนันผู้ใหญ่บ้านแต่อย่างไรก็ตามยังมีอีกหลายบทบาทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันยังไม่สามารถกระทำการแทนหน้าที่ต่างๆ ของกำนันผู้ใหญ่บ้านได้ทั้งหมด (วัชรพงษ์ หนูชัย และคณะ, 2558)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว โดยผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม” โดยเป็นการศึกษาว่าบทบาทและอำนาจหน้าที่และภาวะความเป็นผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านภายใต้สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปของจังหวัดนครปฐม โดยมีความเป็นพลวัตรสูงโดยกำนันผู้ใหญ่บ้านเองมีบทบาทและคาดหวังในบทบาทของเขาอย่างไรรวมถึงชาวบ้านมีความคาดหวังต่อตัวผู้นำของเขาอย่างไรทั้งในด้านการกิจบทบาทอำนาจหน้าที่และภาวะความเป็นผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อนำไปสู่การเสนอภาพอนาคตของแนวโน้มบทบาทอำนาจหน้าที่และภาวะความเป็นผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่สอดคล้องกับความคาดหวังของชาวบ้านในจังหวัดนครปฐม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

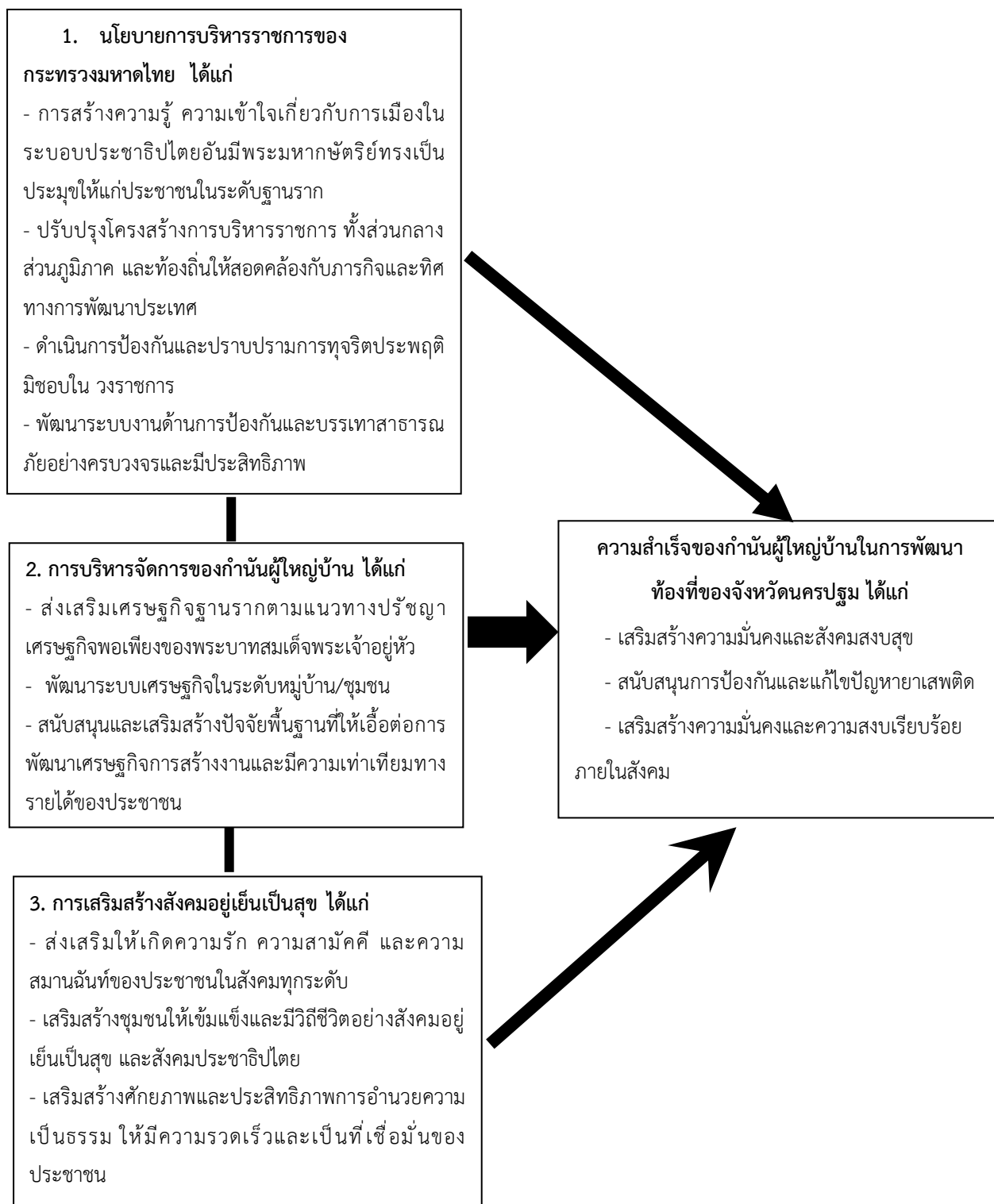
1. เพื่อศึกษาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความสำเร็จที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ จากบทบาทการบริหารของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น
3. เพื่อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการตามวัตถุประสงค์และคำถามจากการรวบรวมแนวคิดและทฤษฎี พร้อมทั้งทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สามารถเขียนเป็นระบบได้ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ตามขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย บทความทางวิชาการต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลใหม่ให้ครอบคลุมกับความเป็นจริงมากที่สุด

2. กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครปฐม และประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในแต่ละอำเภอ โดยรวมมีทั้งหมด 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นอย่างไร และความสำเร็จที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ จากบทบาทการบริหารของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นอย่างไรบ้างเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ สร้างแบบสัมภาษณ์ตามรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) คือ การแสวงหาความเชื่อถือได้ ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน (สุภางค์ จันทวนิช, 2553)

5. วิเคราะห์ สรุปและนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยตามลำดับ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งสรุปและอภิปรายผลการวิจัยและเสนอแนะข้อคิดที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมนำไปสู่การนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครปฐม” สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น โดยสรุปว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงเป็นพนักงานฝ่ายปกครองที่มีความสำคัญและจำเป็นอยู่ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด โดยมีหน้าที่สำคัญคือการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความสำเร็จ

ของงานและการปฏิบัติหน้าที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องปรับบทบาทหน้าที่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและสภาพสังคมโดยสามารถทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ จากบทบาทการบริหารของกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่น โดยสรุปว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาททั้งในฐานะตัวแทนของราชการและเป็นตัวแทนของประชาชนในเวลาเดียวกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น เพราะถึงแม้ว่าในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาให้ท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะในบทบาทด้านการพัฒนาในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม อำนาจหน้าที่บางอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลก็ยังไม่สามารถที่จะแทนที่หรือทดแทนอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะนอกเหนือจากการทำบทบาทหน้าที่ตามที่คาดหวังแล้ว กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังมีความสำคัญในฐานะของผู้นำชุมชนที่มีบทบาทในการสร้างการบูรณาการในชุมชน การจัดการความขัดแย้ง การเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น การดำรงสถานะเป็นผู้นำทางความคิดของชาวบ้าน และการเป็นผู้สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน เมื่อเป็นดังนี้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจึงยังคงความสำคัญและจำเป็นอยู่ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายที่ท้าทายจะทำให้เขามีความรับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นและมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จและจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อทำงานให้ดียิ่งๆ

3. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม โดยสรุปว่า ในการบริหารงานต่าง ๆ ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยตามสายการบังคับบัญชา ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องแสดงบทบาทในการตอบสนองงานของรัฐในฐานะที่เป็นตัวแทนของทางราชการ ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์ ข้อราชการต่าง ๆ จากส่วนกลาง 2) การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือเป็นผู้ดำเนินการกิจธุระให้ 3) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเมื่อทางราชการร้องขอความช่วยเหลือ 4) ดูแลทรัพย์สินและสาธารณสมบัติของทางราชการ และ 5) เป็นแหล่งข่าวของทางราชการ ในกรณีมีสิ่งผิดกฎหมายหรือเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ดังนั้น หากพิจารณาแนวโน้มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวแทนของภาครัฐแล้วยังคงมีความสำคัญอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ยังห่างไกลความเจริญ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นของกำนันผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดนครปฐม มีประเด็นที่น่านำมาอภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นที่ 1 : บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นในเรื่องของนโยบาย (Policy) วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) ยุทธศาสตร์ (Strategy) และเป้าหมาย (Goals) ทางการบริหารเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า หมายถึง คน(man) เงินหรืองบประมาณ (money) วัสดุอุปกรณ์(material) การจัดการ(management) หรือเรียกว่า 4 M โดยเฉพาะคน กล่าวได้ว่า เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากกว่าทรัพยากรทุกชนิดในองค์การ (อุทัย เลาหิเชียร, 2543) เพราะคนสามารถใช้ทักษะและความรู้ในการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรอื่น ๆ ขององค์การ

เป็นสินค้าและบริการในการสร้างกำไรและสิ่งมีค่าอื่น ๆ และผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (Walton, 1973) โดยปัญหาที่ทำให้ไม่เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการและความต้องการที่จะได้รับการดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Mondy & Mondy, 2008) ตลอดจนสมรรถนะที่จำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เมื่อพบว่า ปัญหาขององค์กรมีสาเหตุจากการที่บุคลากรขาดความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Mannheim and Halamish (2008) ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความเกี่ยวข้องข้อกับผลลัพธ์ของทีมและการเป็นสื่อกลางบริบทสภาพแวดล้อมการศึกษาพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำมีเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับผลลัพธ์บทบาทของกลุ่มในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันของกลุ่มในการจัดการเรียนรู้ให้แก่บุคลากรจึงสามารถช่วยยกระดับความรู้ ทักษะ และความสามารถให้ทำงานมีประสิทธิภาพ และผลการปฏิบัติงานเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของวรพงษ์ หนูชัย และคณะ (2558) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เทศบาลเมืองต้นเปา กับประธานชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ใจ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้ใหญ่บ้านเน้นใช้ อำนาจในการปกครองดูแลช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ การเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย และใช้อำนาจดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านเป็นหลักต่างจากประธานชุมชนที่เน้นด้านการพัฒนาชุมชนทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนายกเทศมนตรีเมืองแม่ใจในการรับเรื่องราวต่างๆ หรือความต้องการในด้านของการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการสร้างสวัสดิการทางสังคมให้กับชุมชน

ประเด็นที่ 2 : ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ จากบทบาทการบริหารของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการพัฒนาท้องถิ่นที่การปฏิบัติงานภายในพื้นที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะของเจ้าพนักงานปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้ พ.ร.บ.ลักษณะการปกครองมีภารกิจงานที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องรับผิดชอบ 3 ภารกิจหลัก ๆ คือ 1) ภารกิจในฐานะเจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น 2) ภารกิจในฐานะผู้นำชุมชนในการให้บริการลูกบ้าน และ 3) ภารกิจในด้านเป็นผู้สนับสนุนหน่วยราชการและองค์กรอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม สถานะและบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ยังขาดความชัดเจน การทำงานยังมีความซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ของราชการ ส่วนภูมิภาค และอยู่ในลักษณะของผู้ประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยราชการกับประชาชนในพื้นที่มากกว่า จะเป็นผู้ปฏิบัติเองสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (2552) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านท่ามกลาง สังคมไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจุบันพบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสมทบบทบาทสองด้านพร้อมกัน คือ กิ่งข้าราชการประจำและกิ่งข้าราชการการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยกำนันผู้ใหญ่บ้านเปรียบเสมือนกลไก ที่สำคัญของการ ปกครองในส่วนท้องถิ่นในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนในตำบลหมู่บ้าน ประสานประชาชน ในพื้นที่นำแนวนโยบายของรัฐบาลกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มาปฏิบัติในพื้นที่และเป็นผู้แทนประชาชนในตำบล หมู่บ้านในการติดต่อกับภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนา เอกชนหรือภาคธุรกิจ เอกชนร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนในตำบลหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดี และชุมชนมีความสุข พร้อมทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของพรชัย เทพปัญญา (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า ด้านการส่งเสริม ศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการสร้างรูปแบบและทางเลือกในการส่งเสริมบทบาท

อำนาจหน้าที่ การมอบทุนสนับสนุนการศึกษาหรือฝึกอบรมในสถาบันภาครัฐและเอกชนทุกแห่งหรือโดยกรมการปกครอง เน้นเนื้อหาหลักสูตรฝึกอบรมด้านความรู้กฎหมายการปกครอง ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลรวมทั้งการศึกษาน้องครุฑท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จหรือต่างประเทศต่อไป

ประเด็นที่ 3 : การปรับปรุงบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดนครปฐม สภาพของเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน ทำให้บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการกิจด้านบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากนัก ทำให้ความเป็นผู้นำชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอดีตเริ่มลดความหมายลง อย่างไรก็ตาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนประชาชนในเรื่องต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของไททัศน์ มาลา (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานีและจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พบว่า กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2435 พร้อมกับการสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ของไทยในขณะทีนโยบายด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเริ่มมีความเป็นรูปธรรมเมื่อหลังปี พ.ศ. 2540 โดยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านถูกมองว่ามีหน้าที่ในด้านการปกครอง ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ด้านการบริหารและพัฒนาพื้นที่ในประสานงานกับหน่วยราชการโดยการเสนอความต้องการของชุมชนให้ทางการได้รับทราบ ตลอดจนถึงการรายงานหรือแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ ให้กับประชาชน และถึงแม้ว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะมีสถานภาพและบทบาทที่ลดลง โดยการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายนอก (Delahaye, 2005) เพื่อประเมินถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ โดย (สุจิตรา ธนานนท์, 2550) ท่ามกลางความท้าทายและสภาพแวดล้อมของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้การจัดการทรัพยากรมนุษย์ต้องดำเนินการลักษณะในเชิงกลยุทธ์ โดยมีกฎระเบียบที่ปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการบริหารที่จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำเป็นแบบอย่างที่ดี การตัดสินใจที่ฉับไวทันต่อเหตุการณ์และมีความรับผิดชอบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่ข้าราชการประสิทธิผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมขององค์กร พร้อมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนัญญา ศุภจรรยา (2563) ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในอนาคต พบว่า บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่พึงประสงค์ในอนาคต ประกอบด้วย 1) บทบาทด้านระดับการศึกษา 2) บทบาทด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย สามารถดูแลคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ 3) บทบาทด้านรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะต้องดูแลพื้นที่ป่าไม้ในความรับผิดชอบส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชน ร่วมกันดูแลแม่น้ำลำคลอง รักษาและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และป่าไม้ และบทบาทด้านการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ยึดมั่นในระเบียบวินัย มีความอดทน ขยันอดทน มุ่งมั่น มีความเสียสละ มีจิตอาสา ความเป็นกลาง ปราศจากอคติ ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน ทำงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1) แนวโน้มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามสถานะทางกฎหมาย การปฏิบัติงานภายในพื้นที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในสถานะของเจ้าพนักงานปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้พระราชบัญญัติลักษณะการปกครองมีการกิจงานที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องรับผิดชอบ 3 การกิจหลัก ๆ คือ 1) การกิจในฐานะเจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่น 2) การกิจในฐานะผู้นำชุมชนในการให้บริการลูกบ้าน และ 3) การกิจในด้านเป็นผู้สนับสนุนหน่วยราชการและองค์กรอื่น ๆ อยู่ในลักษณะของผู้ประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยราชการกับประชาชนในพื้นที่มากกว่าจะเป็นผู้ปฏิบัติเองโดยตรง

2) แนวโน้มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวแทนของภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าพนักงานปกครองของรัฐ ที่เป็นตัวแทนของทางราชการในการบริหารงานต่าง ๆ ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยตามสายการบังคับบัญชา ทำให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านต้องแสดงบทบาทในการตอบสนองงานของรัฐในฐานะที่เป็นตัวแทนของทางราชการ ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์ ขอราชการต่าง ๆ จากส่วนกลาง 2) การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหรือเป็นผู้ดำเนินการกิจธุระให้ 3) เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานเมื่อทางราชการร้องขอความช่วยเหลือ 4) ดูแลทรัพย์สินและสาธารณสมบัติของทางราชการ และ 5) เป็นแหล่งข่าวของทางราชการ ในกรณีมีสิ่งผิดกฎหมายหรือเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ ดังนั้น หากพิจารณาแนวโน้มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะตัวแทนของภาครัฐแล้วยังคงมีความสำคัญอยู่มาก

3) แนวโน้มบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำชุมชน สภาพของเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ทำให้บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการกิจด้านบำบัดทุกข์ บำรุงสุขไม่อาจตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากนัก ทำให้ความเป็นผู้นำชุมชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอดีตเริ่มลดความหมายลง อย่างไรก็ตาม กำนัน ผู้ใหญ่บ้านยังคงทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ประสานงานกับหน่วยราชการโดยการเสนอความต้องการของชุมชนให้ทางการได้รับทราบตลอดจนถึงการรายงานหรือแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ ให้กับประชาชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาบทบาทกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในระดับมหภาค เช่น ระดับจังหวัด ระดับภาค และ ระดับประเทศ พร้อมทั้งเปรียบเทียบระหว่างภาค ระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทตามความต้องการของประชาชนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) ศึกษาความสัมพันธ์ของข้าราชการและหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่ส่งผลต่อความคงอยู่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยมุ่งเน้นในประเด็นการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงในบริบทของโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อความคงอยู่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อหาข้อเปรียบเทียบในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไทรทัศน์ มาลา. (2559). การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น:
กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยและพัฒนาวลัย องค์กร
ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 305-317.
- พรชัย เทพปัญญา. (2560). การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน.
วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 12(2), 181-202.
- วัชรพงษ์ หนูชัย และคณะ. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่เทศบาลเมือง ต้น
เป่ากับประธานชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับ บัณฑิตศึกษา*,
4(3), 85-95.
- สุจิตรา ธนันทน์. (2550). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสน
ศาสตร์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยะ วิริยะสวัสดิ์. (2552). บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านท่ามกลางสังคมไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน.
วารสารกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. 62,(3). 11-15.
- อนัญญา ศุภจรรยา. (2563). บทบาทของผู้นำท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในอนาคต. *วารสารศิลปการจัดการ*,
4(3). หน้า 733-746.
- อุทัย เลหาวิเชียร.(2543). *รัฐประศาสนศาสตร์: ลักษณะวิชาและมิติต่าง ๆ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ.
สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- Delahaye, B. L. (2005). *Human Resource Development: Adult Learning and
KnowledgeManagement*. 2nd ed. Milton, Qld: John Wiley Press.
- Jackson, S.E., Schuler, R.S., & Werner, S.(2009). *Managing human resources*. Mason, OH:
South-Western Cengage Learning.
- Pender J Nola. (1996). *Health Promotion in Nursing Practice*. 3th ed. USA: Appleton and
Lange.
- Mannheim, B. and Halamish, H. (2008). Transformational Leadership as Relate to Team
Outcomeand Contextual Moderation. *Leadership & Organization Development
Journal*, 29 (7), 617-630.
- Mondy, R. W. and Mondy, J. B. (2008). *Human Resource Management*. Upper Saddle River,
New Jersey : Pearson Education.

Walton, R. E. (1973). *Quality of working life: What is it?* .Slone Management Review,
15, 11-21.